

Proactieve zorgplanning

De handreiking Proactieve zorgplanning gaat over de planning van de medische zorg en behandeling voor mensen in de langdurige zorg. Deze handreiking geeft handvatten om dit goed te organiseren.

Waarom proactieve zorgplanning?

Mensen met een complexe zorgvraag die langdurige zorg ontvangen hebben vaak te maken met achteruitgang op lichamelijk, psychisch, sociaal

en/of communicatief gebied. Dit heeft een negatieve invloed op het functioneren en de kwaliteit van leven. Voor zorgverleners ligt een uitdagende taak om hen de zorg te bieden die recht doet aan wat voor de cliënt belangrijk is en voor hun kwaliteit van leven. De inzet van proactieve zorgplanning kan hier een belangrijke bijdrage aan leveren.

Wat is proactieve zorgplanning?

Dit is het proces van vooruit denken, plannen en organiseren. Met gezamenlijke besluitvorming als leidraad is proactieve zorgplanning een continu en dynamisch proces van gesprekken over huidige en toekomstige levensdoelen en keuzes en welke zorg daar nu en in de toekomst bij past."

Cliëntgroep

De handreiking richt zich op de zorg voor kwetsbare ouderen, kwetsbare mensen met chronische aandoeningen en volwassenen met een verstandelijke beperking die een complexe langdurige zorgvraag hebben. Thuiswonend of in een zorginstelling.

Zorgverleners

De handreiking is geschreven voor alle zorgverleners in de langdurige zorg, zoals: specialisten ouderengeneeskunde,

artsen verstandelijk gehandicapten, physician assistants, verpleegkundig specialisten, verpleegkundigen, verzorgenden, casemanagers dementie, begeleiders gehandicaptenzorg, maatschappelijk werkers, geestelijk verzorgers, en gedragsdeskundigen.

Deze handreiking is ook te gebruiken door andere zorgverleners, zoals huisartsen en praktijkondersteuners, maar zeker ook door familie en naasten die betrokken zijn bij proactieve zorgplanning voor kwetsbare naasten in de langdurige zorg.

Toepassen van proactieve zorgplanning

Voor wie is proactieve zorgplanning?

Proactieve zorgplanning is in ieder geval toe te passen bij:

- ouderen en mensen met chronische ziekte(n) die kwetsbaar zijn,
- volwassenen met een verstandelijke beperking die kwetsbaar zijn met een progressief beeld en/of met perspectief van achteruitgang/vroegtijdige veroudering (bv stofwisselingsziekte/downsyndroom).

Proactieve zorgplanning gaat uit van een proactieve en laagdrempelige aanpak.

Wanneer start proactieve zorgplanning?

Er zijn meerdere momenten om met proactieve zorgplanning te starten in de langdurige zorg. Start en continueer bij:

- Een verzoek van een cliënt of naaste.
- Een verandering in gezondheidsstatus of functioneren, zoals bij progressie van de ziekte, cognitieve achteruitgang, terugkerende of ernstige infecties, langdurige verminderde inname van vocht en/of voeding, psychische achteruitgang, of verslechtering in communicatiemogelijkheden.
- Signalen dat de huidige kwaliteit van leven als onvoldoende wordt ervaren.

- Belangrijke levensgebeurtenissen, zoals het verlies van een naaste of verhuizing. In de langdurige ouderenzorg is het zeer aan te raden om proactieve zorgplanning ook te starten en te continueren bij mensen die tijdelijk of langdurend verblijven in een zorginstelling.

Gespreksvoering bij proactieve zorgplanning

Wat zijn bespreekpunten bij proactieve zorgplanning?

- In hoeverre betrokkenen al bekend zijn met proactieve zorgplanning.
- Op welke manier en in welke mate willen zij deelnemen aan proactieve zorgplanning.

Stem je gesprek hier qua inhoud en proces op af.

De culturele of levensbeschouwelijke achtergrond is van belang, evenals persoonlijke waarden op lichamelijk, psychologisch, sociaal en zingevend vlak. Dat geldt ook voor eerdere ervaringen op het gebied van gezondheid en de kennis en zorgen daarover.

Ga uit van dingen die iemand belangrijk vindt in het leven en welke keuzes voor de zorg daarbij passen. Dit kan aangevuld worden met bijvoorbeeld uitleg over diagnoses, te verwachten ziekteverloop en de voor- en nadelen van mogelijke behandelingen. Daarbij kan ingegaan worden op wensen en doelen rond behandelingen en zorg, waaronder levensverlengende behandelingen en hoe realistisch deze zijn. Proactieve zorgplanning is ook geschikt om mogelijkheden te bespreken rond wettelijke vertegenwoordiging en vastleggen van wensen en doelen rond zorg en behandeling.

Aandachtspunten voor communicatie

Communicatie met kwetsbare ouderen of mensen met een verstandelijke beperking, vraagt om specifieke aandachtspunten, zoals:

- Bepaal het cognitieve, communicatieve en verstandelijke niveau van mensen [en emotionele niveau bij mensen met een verstandelijke beperking] om helder te krijgen hoe iemand kan of betrokken wil worden bij proactieve zorgplanning. Pas je gesprek qua vorm en inhoud hierop aan.
- Maak gebruik van verbale en non-verbale communicatie(hulp)middelen passend bij wat iemand wel of niet kan. Denk aan korte en makkelijke zinnen, één vraag tegelijk en het gebruik van visuele ondersteuning.
- Betrek zorgverleners en naasten die de persoon goed kennen.
- Zorg voor een rustige, vertrouwde omgeving en een tijdstip dat bij de persoon past.
- Verlies het emotionele welzijn van de persoon niet uit het oog en ga de gesprekken in vanuit een empathische en open houding.

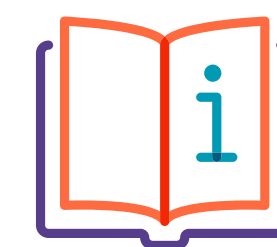
Betrekken van naasten

Naasten spelen een belangrijke rol in proactieve zorgplanning. Het is van belang hen goed te betrekken. Investeren in een vertrouwensrelatie vergroot de betrokkenheid. Informeer hen goed over het ziekteproces in relatie tot proactieve zorgplanning. Betrek hen tijdig. Praat met elkaar over verwachtingen, rollen, wensen en verantwoordelijkheden. En wees bewust van de belasting die proactieve zorgplanning op naasten kan hebben. Is de naaste ook de vertegenwoordiger, ga dan na welke verantwoordelijkheden deze wil nemen ten aanzien van besluiten.

Organisatie van proactieve zorgplanning

De manier waarop proactieve zorgplanning georganiseerd wordt, is van belang om proactieve zorgplanning goed te kunnen uitvoeren. Dat vraagt op organisatieniveau om beleid gericht op een volwaardige plek van proactieve zorgplanning binnen de zorgorganisatie en het zorgaanbod. Voor zorgverleners is het van belang dat kennis en vaardigheden rond proactieve zorgplanning op peil worden gehouden tijdens opleidingen en bij- en nascholingen.

De SKILZ-handreiking Proactieve zorgplanning

De SKILZ-handreiking geeft aanbevelingen over proactieve zorgplanning bij kwetsbare mensen in de langdurige zorg. Voor hen kan proactieve zorgplanning langere tijd van toepassing zijn. Een deel van de kwetsbare mensen in de langdurige zorg is (gedeeltelijk) wilsonbekwaam. De SKILZ-handreiking geeft specifieke aanbevelingen voor proactieve zorgplanning bij deze mensen en hun naasten.